

передбачають також організацію доступу до повних текстів тільки зареєстрованим користувачам.

Доступ до БД «Електронна бібліотека» забезпечується через електронний каталог з web-сайту бібліотеки Сумського НАУ. Враховуючи те, що САБ «Ірбіс-64» забезпечує безперерйну доступність електронної бібліотеки, вона є перспективним засобом організації інформаційних ресурсів та надання інформаційних послуг зареєстрованим користувачам книгозбірні, незалежно від їх місцеперебування. Як сучасна інформаційна система електронна бібліотека розширює спектр послуг традиційної бібліотеки для віддалених абонентів (а це й студенти-заочники, і студенти коледжів, і студенти, що перебувають на практиці за кордоном, і науково-педагогічні працівники, що проходять стажування в зарубіжних ВНЗ, а також фахівці сільського господарства), надає можливість оперативно одержувати інформацію, електронні документи. Тобто, сприяє досягненню якісно нового рівня інформаційного забезпечення аграрної освіти та сільськогосподарського виробництва Сумщини.

Підсумовуючи вищесказане, можна із впевненістю сказати, що сьогодні електронна бібліотека є невід'ємною частиною довідково-бібліографічного обслуговування, спрямованого на забезпечення індивідуальних інформаційних запитів користувачів бібліотеки СНАУ. Звісно, що електронна бібліотека є лише одним із видів інформаційних технологій і не може замінити бібліотеку традиційну, але вона дає змогу розширювати основні сервіси традиційної бібліотеки в електронному середовищі й відповідати запитам користувачів на вид отримання інформації.

ДИСТАНЦІЙНЕ ДОВІДКОВО-БІБЛІОГРАФІЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ В ДЕРЖАВНІЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ БІБЛІОТЕЦІ УКРАЇНИ ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Лога Т.В.

*Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В.О. Сухомлинського (м. Київ)*

Діяльність сучасної наукової бібліотеки та всіх її підрозділів спрямована на якісне й оперативне обслуговування користувачів, задоволення їх інформаційних потреб. Одним із основних напрямів діяльності книгозбірень є довідково-бібліографічна діяльність, яка полягає у формуванні довідково-бібліографічного апарату та здійсненні довідково-бібліографічного обслуговування. На сучасному етапі розвитку бібліотечної справи особливо актуальним є використання всіх можливих шляхів швидкого пошуку достовірної інформації, поєднання традиційного та дистанційного довідково-бібліографічного обслуговування (ДБО).

Сутність поняття «довідково-бібліографічне обслуговування», його форми та види досліджували вітчизняні науковці Т. Добко, З. Романуха, Г. Швецова-Водка, а також російські бібліотекознавці І. Моргенштерн,

М. Нещерет, В. Свірюкова та ін.

Зауважимо, що поняття «довідково-бібліографічне обслуговування» на законодавчому рівні тлумачиться як обслуговування споживачів інформації відповідно до запитів, пов'язане з наданням довідок та інших бібліографічних послуг. Т. Добко вважає, що за змістом довідково-бібліографічне обслуговування є сукупністю процесів прийняття разових запитів, зумовленого ними системного пошуку інформації в традиційних і електронних ресурсах, передавання користувачам інформації про рукописні, друковані та електронні документи, а також виявлені в джерелах інформації різноманітні факти.

Відповідно до Статуту ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського одним з пріоритетних напрямів діяльності бібліотеки є науково-інформаційне забезпечення розвитку наук про освіту, педагогіки і психології. У 2015–2016 рр. у рамках наукової теми «Модернізація науково-інформаційної діяльності провідних книгозбірень мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України» (наук. керівник – канд. іст. наук С.М. Зозуля) здійснювалось вивчення вітчизняного й зарубіжного досвіду довідково-бібліографічної діяльності книгозбірень, а також аналіз дистанційного ДБО в ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського. Слід зазначити, що довідково-бібліографічна діяльність як складова частина науково-інформаційної діяльності ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського охоплює такі напрями: здійснення пріоритетного ДБО керівного складу НАПН України та провідних науковців вітчизняної педагогічної науки; бібліотечно-інформаційна орієнтація користувачів в інформаційних ресурсах, використання інформаційних ресурсів для задоволення потреб користувачів; наукове розроблення питань інформаційно-бібліографічної роботи та ДБО користувачів бібліотеки. Окремі форми довідково-бібліографічного обслуговування в ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського досліджували В. Вербова, О. Довгань, О. Литовченко, Л. Пономаренко, О. Углова.

Дистанційне ДБО в ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського відбувається синхронно (чат-обслуговування, Skype, телефон) та асинхронно (електронна пошта, віртуальна довідка). Синхронне обслуговування необхідне для виконання запитів користувачів, яким відповідь потрібна терміново. Крім того синхронне обслуговування дозволяє не тільки надавати інформацію, а й навчати користувача самостійно здійснювати пошук. У ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського дистанційне ДБО здійснюється за допомогою форм інтерактивного обслуговування, що відображені на веб-порталі бібліотеки в рубриці «Запитай бібліотекаря» (обслуговування здійснюється за допомогою електронної пошти, скайпу, телефоном). У 2016 р. було здійснено аналіз використання послуги «Запитай бібліотекаря» віддаленими користувачами упродовж 2013–2016 рр. (ця послуга діє з 2013 р.). Всього за досліджуваний період у рамках цієї служби було надано 324 довідки. Також у ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського працює сервіс «Допомога онлайн», який дозволяє в режимі реального часу спілкуватися з віддаленим користувачем через спеціальну форму, розміщену на веб-порталі бібліотеки. Така форма ДБО

забезпечує синхронне обслуговування віддалених читачів.

З 2007 р. ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського долучилася до корпоративного проекту «Об'єднана довідкова служба бібліотек України «Віртуальна бібліографічна довідка», що був створений у 2005 р. на базі Національної бібліотеки України для дітей. У рамках проекту відвідувачам надається можливість сформулювати питання й отримати відповідь у режимі офлайн, а також скористатись архівом виконаних довідок. Відповідь на запит користувача у форматі Віртуальної довідкової служби може бути представлена: посиланнями на Інтернет-ресурси; бібліографічними списками; посиланнями на виконані запити, що зберігаються в архіві; фактичними даними (із зазначенням джерел інформації); методичною консультацією щодо проведення подальшого пошуку самим користувачем. Віртуальна довідкова служба функціонує за допомогою спеціальної веб-форми на веб-порталі бібліотеки. Всього за 2009–2016 рр. фахівцями ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського було надано 3031 віртуальну довідку.

У сучасних бібліотеках набуло поширення комплексне ДБО, що включає пошук, надання документів, їхнє копіювання (сканування) і передання засобами зв'язку (електронною чи звичайною поштою) або безпосередньо користувачеві. У 2013 р. у ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського було запроваджено нову он-лайн послугу «Електронна доставка документів», яка дає можливість здійснювати комплексне ДБО для віддалених читачів.

Отже, досвід ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського в організації дистанційного ДБО свідчить, що розвиток інформаційних технологій дозволяє якісно надавати бібліографічні довідки віддаленим читачам за допомогою спеціальної форми на порталі бібліотеки, скайпу, електронної пошти, у рамках корпоративного проекту «Об'єднана довідкова служба бібліотек України «Віртуальна бібліографічна довідка», під час телефонної розмови.

РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК АГРАРНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ІІІ–ІV РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ ЗА 2008–2015 рр.

Лютик Т.В.

Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН (м. Київ)

Загальний фонд бібліотеки ВНЗ ІІІ–ІV рівнів акредитації за 2008–2014 рр. зменшився за рахунок реформування системи вищої освіти в Україні (приєднання ВНЗ ІІІ–ІV рівнів акредитації до Міністерства освіти і науки) та зміни підпорядкування деяких вищих навчальних закладів на користь Російської Федерації. При цьому кількість працівників згаданих установ, яких налічувалося 20, скоротилася на 179,5 осіб, або на 71,2%. У 2008–2013 рр. кількість бібліотекарів з вищою фаховою освітою у середньому становила 245 осіб. У 2014 р. їхня кількість зменшилася у 2,1 раза, 2015 р. – збільшилася на 34 особи, або 28,8%. Не дивлячись на стрімке зменшення нових надходжень